

GORENJEJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na doma 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za druge države stane 5-60 K. Posamezna številka po 10 vin. — Na naročbe brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je na pristavi gosp. K. Florian v «Zvezdi».

Izhaja vsako soboto

zvečer

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za petičvrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravištvu naj se blagovolijo pošiljati narodna, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Roko, si se ne vračajo.

Deželni zbor kranjski.

Posebno poročilo «Gorenjcu».

Ljubljana, 23. septembra.

Gospod deželni glavar! «Gorenjec» je ne le narodno-politično, ampak tudi narodno-gospodarsko glasilo one Gorenjske, ki ima v deželnem zboru dva svojih poslancev-zastopnikov. Že zato posebno in pa iz splošno časninarskega stališča si lasti tudi «Gorenjec» pravico za ugled lista dostojnega zastopstva v časninarski loži in to sicer, ne da bi mu bilo treba biti odvisen od milosti in nemilosti oseb, s katerimi bomo ob zaključku zborovanja obračunali tako korenito, kakor že danes zaslužjo. Ali za danes se obračamo le do Vas, gospod deželni glavar, z dostojno uljudno prošnjo: gospod deželni glavar, ukrenite red v časninarskih ložah! Več za danes že iz uljudnosti ne rečemo...

Otvoritev deželnega zbora.

Po odmoru dolgih osem mesecev so se danes zopet zbrali zastopniki dežele kranjske v krasni, z novim Kregarjevim lestencem še bolj okrašeni, a sicer pa za zborovanja temeljito zagrešeni dvorani deželnega dvorca. Če pravimo v «temeljito zagrešeni» dvorani, je to v prvi vrsti sodba z našega stališča. Zborovalcev se ne čuje večjih prav nič, tudi sicer razume prav težko, posebno kadar govori gospod deželni glavar, mnogo gg. poslancev pa ostane skritih — pod balkonom. Naše sožalje gg. tovaršem ljubljanskih dnevnikov, kar nič se ne bomo začudili, če danes ali jutri zopet izbruhne štrajk po vzorcu lanskega leta. Pa pustimo to in sledimo zopet prvim trenutkom zasedanja deželnega zbora. Formalnih točk omenjamo le nekaj. Ura otvoritve se je zakasnela za pol ure. Točen je bil to pot deželni predsednik baron Schwarz in njegov

spremljevalec graf Künigl. Poslanci — med njimi tudi novoizvoljena: Višnikar in Perhanc, so vsi navzoči. Tudi knezoškof dr. Jeglič je počastil zbornico s svojo navzočnostjo. Preko otvoritvenega nagovora deželnega glavarja ter ostalih točk, s katerimi se itak včasih — posebno s finančnimi zadevami — se srečamo, preidemo do točke, ko je deželni glavar izjavil: «s tem je dnevni red izčrpan». In tako šele izčrpamo tudi mi iz posameznih nujnih predlogov, kar bi bilo za nas zanimivega.

Dr. Šušteršičev nujni predlog o izpremembi opravilnika, ki praznuje že svojo 40 letnico, zanima bolj gg. poslance kakor nas. Mislim pa, da se dr. Triller v svoji sodbi o tem poslovniku ni zmotil, če je proti predlagatelju zaklical: «kar po pravici povejte, gre se za nagobčnike!» Predlog je bil sprejet. Zanimivejši je bil predlog deželnega glavarja glede državnih podpor za vodovode, dasi ravno v tem slučaju ne gre za Gorenjsko. Namesto predlagatelja prevzame začasno predsedstvo glavarjev namestnik baron Lichtenberg. Govori samo nemško. Ob priliki poznejšega predloga posl. Jarca mu je le ta tudi očital, da Slovenci kaj takega ne bodo več trpeli, kajti znano je, kaj so počeli v koroškem in štajerskem deželnem zboru Nemci, ko sta slovenska poslanca Grafenauer in Vrstošek se poslužila slovenščine v zbornici, kjer imajo Nemci večino, kakor je pri nas imajo Slovenci. Lichtenberg pa se ni veliko zmenil za to očitanje, kajti ko je pri večerni seji zopet nadomestoval deželnega glavarja, je govoril istotako le nemško, kakor dopoldne. Is ne Jarc pa tudi drugih nihče mu ni zameril te nagajivosti ali pozabljivosti. O predlogu p. Šuklja je le toliko: Deželni zbor ugovarja odloku poljedelskega ministrstva, s katerim se je odvila prošnja za podelitev prispevka iz državnega

melioracijskega zaklada za pospeševanje načrtov v svrhu preskrbovanja vode temeljem uravnave po deželni zakonodaji, posebno pa dosedanje skoraj 16letno prakso ter spriče kvarnih posledic take razlage.

Vlada se poziva, da razširi državno pomožno akcijo, kakor se jo izvaja že za Dalmacijo in Primorsko, tudi na kranjske kratke pokrajine (posebno za Suho krajino, ribniški in kočevski okraj).

Gospod deželni glavar naj nam ne zamere, če njegovega dolgega, gotovo jako zanimivega govora zgoraj na galerijo ni bilo mogoče razumeti. Vemo pa, da je baron Schwarz že pred petimi dnevi koval svoj zagovor v obrambo centralne vlade, katere so se klerikalci to pot z izredno egotičnostjo «spominjali». Vemo tudi že od prej, da je deželni odbor potoma tukajšnje vlade zaprosil poljedelsko ministrstvo za ravno omenjeno podporo in ališali smo že vrabce čivkati nad vladno palačo o prav nepričakovani rešitvi te prošnje.

In ker se bližajo čivkati vrabce, nam je tudi znano, kako je bilo takrat baronu Schwarzu neznanost hudo pri srcu, da to pot ni mogel ničesar storiti za svoje najboljšje prijatelje, katerim edinim se ima zahvaliti, da še ni «padel» in bo še stal, dokler se ne zmaže skala, na kateri sloni celo pobratimstvo. Sicer pa, kar je res, je res. Naj bi bila ta podpora prišla odkoderkoli, skrajno nujno potrebna je in — opravičena. To mora vsakdo priznati, kdor pozna do srca segajoče tužne razmere glede vodne potrebe zlasti sirom razupite «Suhe krajine». Da pa leži na tužni usodi tamošnjih prebivalcev še tudi ogromni kapital stare krivde deželnega gospodarstva, o tem morda kdaj postrežemo s potrebnimi pojasnili.

PODLISTEK.

Josip Premk:

V mladem cvetju.

Roman.

I.

Ko je stopil Fran Osolè iz zatohlega kupeja, ni videl pred seboj drugega kot v sivo, predjutranjo meglo ovito štacijo in nekaj zaspanih kmetič, ki so ž njim vred izstopile iz vlaka.

Bilo je še zelo zgodaj, vse zvezdice so še trepetale na globokem nebu, niti ena še ni obledele, globoko je še morala snivati zora... Rezek in svež zrak, dišeč po sočnosti zelenih brdov in rosnih travnikov mu je napolnil prsi, ampak veter, ki je vel sem od severa, je bil hladnen, od vožnje izmučenemu človeku prav nič prijeten. Tesneje se je zavil v ohlapen ogrtač, čisto do ušes je povihnil ovratnik in prav nič ni bil zadovoljen s prvim utisom, ki ga je napravil na njega kraj, katerega pravzaprav še ni videl, ampak samo slutil v svojih prešernih sanjah, ki so bile kaj malo podobne temu meglenemu in zaspanemu jutru...

Čisto malo je postal vlak — pet minut komaj — in zažvižgal je in rohneč odhitel dalje...

Fran Osolè se je nekaj časa oziral okoli sebe in ni vedel, kaj bi — ...

Za pot, kamor je bil namenjen, ni vedel in tudi se lahko zgodi, da človek v mraku zablodí, da potem ne ve ne kod, ne kam. Čakati na postaji, da se zdani — zopet težavna stvar. Takrat se je spomnil, da je bilo prošeno v pismu, naj naznani popolnoma natanko, s katerim vlakom se pripelje, ponoči ali podnevi in on je pisal, da pride v ranem jutru tainta dan... Počasi je stopil proti izhodu, nevoljen radi brezbriznosti ljudi, ki so ga pozvali, ampak na cesti pred štacijo je zagledal koleselj in v njem spečega kočijaža. Glasno je smrčal in globoko na prsi mu je klonila glava, da so se kuštravi lasje, štrleči izpod ozkokrajnega klobuka svetlikali, orošeni od jutranje rose. Dvakrat ga je moral krepko stresti, predno se je zdrnil. Začudeno se je ozri vanj, še vse zaspane so mu bile oči in prvi hip ni vedel, kaj bi izpregovoril.

„Za hudirja — zaspal sem —“ je zamrmral naposled in se leno popraskal po tilniku. „Ali je vlak iz Ljubljane že prišel?“

„Ravno sedaj!“

Počasi se je izmotvil na tla in si mel oči kakor majhen otrok, ki se prebudi prerano.

„Torej je že prišel, pravite?“ je zamrmral in se obrisal z rokavom pod nosom. „Za hudirja, jaz sem pa zaspal. Lepa reč! Bog pomagaj, kako bom pa sedaj dobil tistega človeka —“

„Katerega?“ ga je prašal Fran Osolè, ker zdelo se mu je, da ni zadel napačno.

„I — no,“ je zazelal kmetski kočijaž in raztegnil roke, da so popokale v sklepah — „v Zapolje imam peljati — pa saj veste, noč je noč, človeka kaj lahko posili spanec. Dve uri sem čakal.“

„Tudi jaz sem namenjen v Zapolje,“ je dejal Osolè.

„Eho! H komu pa?“ je prašal hlapec začudeno — vesel...

„V neko vilo —“

„Pa ne k tisti mladi vdovi?“

„Bo že tako, dà! Ana Tome se piše!“

„Tako je!“ je pritrdil kočijaž vesel in začuden. „Glejte, na vas sem moral čakati, ampak smola smolena — zaspal sem. Kar na voz sedite, gospod, pa zavijte se, ako vam je hladno!“

Potem je še nekaj mrmral, pa Osolè ga ni razumel, ker ga tudi ni poslušal, vse druge misli so ga zopet obvladale...

Voznik je udaril po konju in voz je zdrdral po razvoženi cesti, da so odskakavala kolesa in se je gugal Osolè na desno in levo.

Počasi so se mu oči privadile megličastega, jutranjega mraku, ampak razločiti še vseeno ni mogel dosti. V nejasnih konturah so se prikazovale hiše ob cesti, drevje in kozolci in zelo dolgočasen je bil pogled na obe strani —

Dalje prih.

Ravno tako pa bo treba izpregovoriti tudi še o podčrtanem stavku, ki ga je danes zapisal «Slovenski Narod» med svojim poročilom: «tako plačuje finančni minister kranjskim državnim poslancem njihovo obstrukcijo!» Tudi mi z vsem ogorčenjem protestiramo, če je res, da mora radi te obstrukcije trpeti ubogo ljudstvo, o katerem je deželni glavar pl. Šuklje sam dejal, da tudi «Kristus na križu ni več trpel, kakor ti ljudje trpe pomanjkanje vode». A nasprotno pa tudi mi protestiramo, če je res, da je finančni minister zgolj iz osebnega maščevanja do provzročitelja obstrukcije, udaril po od trpljenja in pomanjkanja sključenem hrblišču slovenskega naroda.

Klerikalno gospodarsko delo.

Koliko se govori javno in zasebno o gospodarskem delu, katerega izvršujejo klerikalci, odnosno slovenska ljudska stranka; koliko so klerikalni voditelji bahajo s tem, češ, glejte uspehe vsled naših prizadevanj, kateri se kažejo vsepovsod in koliko šele bobna pristransko klerikalno časopisje o tem delu, o teh uspehih, o močnih gospodarskih postojankah in organizacijah, katere služijo vesoljnemu, nikdar sitemu klerikalizmu.

Pa se vsedejo „ob časi vinca rujnega“ razni malkontentje, razni nestrancarji, razni nadstrancarji, razni neodvisneži in kdo ve še kaj vsi v gostilniško omizje ter seveda prično tudi sramežljivo hvaliti to organizacijo, seveda najbolj gotovo od nekake sugestije klerikalnega časopisja, katero povzdiguje to organizacijo celo nad oblake! Prav rado se sliši pri takih omizjih: Ma, ti ljudje delajo, zato imajo uspehe.

Svobodno, v popolnem redu bi pustili danes njih organizacije, če bi ti ljudje samo izprevideli, da vsa slovensko javnost, ali kaj še, celo ves kulturni svet varajo, oziroma takorekoč vlečejo za nos.

Ne tajimo, da klerikalci v pričetku s svojo gospodarsko organizacijo niso imeli poštenih namenov; ne, tega jim ne maramo odrekati, kakor jim tudi ne maramo danes predbacivati, da jim služi gospodarska organizacija povsem direktno, kakor indirektno v njih sebične politične namene in cilje.

Toraj, če je temeljil začetek na poštenih namelih, spravila jih je slepa politična strast povsem drugim, da so se odtujili in oddaljili od mogočih poštenih smotrov in ciljev.

To je tudi povsem naravno. Med svojimi somišljeniki in sodelavci se je pripetila vedno kaka nezgoda, katera jih je takoj učila, kljub temu, da je vsled takih operacij trpel naš kmet, kako naj v drugo zastavijo, da se obvarujejo takih nezgod.

Jurežev študent.

Ivan S. Olševski.

Dalje.

Raskavo prvotno svojo obliko v občevanju so odložili in postali mnogo uglajenejši. Par fantov in deklet je hotelo na besede nekega sladkega agenta v Ameriko; Jurežev študent in učitelj sta jim komaj ubranila, češ, da je za pridnega tudi doma dovolj kruha, samo speči ga moramo znati. Le eden se ni dal pregovoriti; šel je, toda čez par tednov je dobival oče od njega pismo za pismom, eno bolj žalostno kot drugo, v katerih ga je za božjo voljo rotil, naj mu preskrbi denarja, da bo mogel nazaj. Zasluzka nič, denarja nič. Ta dogodiljaj je pri prvi priliki porabil Jurežev študent in dejal, češ, na svoji zemlji smo lahko lastni gospodje, a v tujini moramo plesati kot drugi godejo. In ko je ta „Amerikanec“ prišel domov suh, bled in prepađen, komaj senca od nekdanjega močnega fanta, so bili vaščanje ozdravljeni od Amerike.

V istem času kot v šoli pa so obedovali tudi pri Jureževih. Bili so malobesedni in zdelo se je, da visi preteč oblak nad celo družino, zbrano krog velike bele mize. Le Janez je bil videti dobre volje, kar je druge še podžigalo: mater, ki se je držala, kot bi ji bila muca polizala smetano, oče, kot bi ga pod nosom bril; proti svoji navadi je hitro zajemal in od časa do časa ošinil Janeza s hudim pogledom. Le Micka je bila v mislih na Janezevi strani ter se je bala viharja, katerega je otvoril nedolžni Mihec nevede: „Janez, kje pa si bil danes dopoldne?“

Kot bi dregnili v sršenovo gnezdo! Vedeli so vsi dobro, da se je udeležil tistega zboro-

Mnogo njih gospodarskega dela, gospodarskih naprav je pač še vedno zavutih v gosto, neprodirno meglo, skozi katero je takorekoč nemogoče, da bi posijal blagodejni žarek solnčne luči.

A kaj se hočel Severni tečaj je odkrit, kar je bilo do najnovjših dni še nemogoče.

Tudi pri klerikalnih gospodarskih organizacija odhaja megla, da je mogoč katerikrat pogled v njih organizam ter v njih življensko moč in krepost.

Poglejmo danes nekoliko okrog sebe! V neposredni bližini našega starodavnega Kranja je vas **Strazišče**, v kateri je mnogo tako imenovanih „sitarjev“ in „žimarjev“.

Še pred kratkim se je našle ondi okrog 300 samostojnih obrtov s 739 izvršujočimi osebami; poletu se število „sitarjev“ zniža vsled drugega dela na 300—400 oseb, a pozimi zopet poviša. Danes se ceni osebo, ta obrt izvršujoče približno, na 900 oseb, katerih je dve tretjine žensk in deklic, ter eno tretjino moških.

Svoječasno se je zasluzilo na teden za dnevno štirinajsturno delo 6 do 7 kron, a danes vsled podraženja delavskih moči in temu nasproti tudi žimarskih izdelkov do 10 K.

Pravijo, da se ceni vrednost letnega izdelka okroglo na 600.000 K letno, ker se v veliki večini izvažajo v tujino.

Ker je ta obrt v tem kraju splošno vpeljana, je bilo seveda tudi več trgovcev in odjemalcev, da so izdelano blago odpošiljali po svetu. Ker pa so se ti ljudje svoj čas nekaj kapelanu Travnu, danes ravnatelju klerikalne zadrugne zveze v Ljubljani, nekaj zamerili, ustanovil je proti tem „Sitarjsko in žimarsko zadrugo v Strazišču, reg. zadr. z om. zav.“ v letu 1907.

Istodobno pa je tudi pričel voditi hud osebni boj proti onim samostojnim Straziščanom, kateri niso hoteli zlesti pod njegov podplat. Pričela se je gonja, kakor v cirkusu. Kdor se ni pokoril, kdor se ni vpisal v to kaplanovo zadrugo, je bil **liberalec**, **krvoses**, **goljuf**, **sebičnež**, **izkoriščevalec**, in kar je temu podobnih imen v klerikalni pratiki. Saj vemo kako taki gospodje znajo! Nekaj s peklom, nekaj z vragom, bečebubom in hudičem je spravil skupaj po — zadnjem — njih računskem zaključku 141 članov, kateri so vplačali na deležih 7228·10 K. Pri tej zadrugi je poroštvo še enkrat toliko, kolikor znašajo deleži.

Kakor vidimo, je lasten denar zadrugne prav majhen. S takim denarjem kakega podjetja ni moč prevzeti.

Zato se je zadruga **zadlužila**, in sicer grozno zadlužila. Človeka strese mraz, ako čita številke; **popolnoma neverjetno je, da bi kdo dal na razpolago toliko ljudskega, kmečkoga de-**

vnunja na učiteljevem vrtu, pri katerem je imel celo glavno besedo; vedeli so tudi le predobro, da gospodje iz župnišča to gibanje postrani gledajo, a tem gospodom se ni hotel zameriti stari Jurež kot prvi cerkveni ključar. Pa tudi zato so se jezili na ta zborovanja, ker so bili prepričani, da si je s tem zaprl Janez pot do semenišča, katerega vrata, so mislili, da bo že prejalislej našel.

„Glej, Mihec,“ odgovori mati hudomušno, v cerkvi je bil!“

„Saj veste,“ izpregovori Janez in na njegovem čelu se pokaže oblak, „da sem bil zjutraj!“

„Pa k učitelju mi ne boš hodil!“

„Kam se sme, a kam ne, lahko pripovedujete Mihcu, jaz sem pa sam odgovoren za svoje korake.“

Jezno je položil žlico na mizo in vstal.

„Stoj, fant,“ izpregovori oče in položi istotako jezno žlico na mizo, „ali smo ti mi več ali učitelj?“

„Ali imate rajši za sina izprijenega duhovnika ali rajši poštenega človeka?“

Sarkastičen smeh mu je zaigral pri teh besedah krog usten in izginil je med vrati.

Jurež se je kregal in se slednjič znosil nad ženo.

„Ti si mi vedno držala potuho, jo mu pa še sedaj drži!“

Toda to je bilo le na videz; tam na dnu njegovega srca se je že nekaj takega ganilo kot očetovska ljubezen in na tihem mu je ugajala sinova samostojnost in močatost. Dalje prih.

narja, privarčevanega s krvavimi žulji in pritriganega od ust trpinov. S tem pridemo na pričetek našega članka. Za številke jamčimo in prevzamemo popolno odgovornost za njih istinitost. Povzete so po uradnih virih. Nadaljujmo! Tej zadrugi je posodil, a povdarjamo še enkrat sam o posodil, urad za pospeševanje rokodelstva na Dunaju 10.000 K. Domača klerikalna posojilnica in hranilnica v Šmartnem pa ima posojil v tej zadrugi — prijatelj nič strahu, — nič manj kakor 150.000 K, to je stoinpetdesettisoč kron.

Sedaj vidimo, zadruga s svojim lastnim premoženjem po 7228·10 K in še enkratnim poroštvom dolguje celih stoinšestdesettisoč kron.

Vprašamo se: ali je ta denar varno naložen? ali je za ta dolg podano kako posebno jamstvo? Kaj bi se zgodilo klerikalni posojilnici če bi hoteli njeni vlagatelji dvigniti 100 ali več tisoč kron iz nje? Koliko bi trpel ugled drugih, vsega zupanja vrednih zavodov, če bi ta hranilnica ne bila kos izplačilom? ali more kdo z mirno vestjo vlagati s težavo privarčevani denar takemu zavodu, ki izposuje tako velikanske svote? Taka in enaka vprašanja nam silijo v pero, katera so popolnoma upravičena, če povemo, da se je pred par leti naredila pogodba med sitarsko zadrugo in posojilnico za posojilo 5000 K, za katerega pa so člani zadrugne jamčili s celim svojim premoženjem. Kako je prišlo, da je posojilnica posodila tako velikanske zneske?

Skoro gotovo bila je tale pot: Gosp. župnik Šarc se silno boji, da bi od mestne bližine se njega župljanov ne prijelo kaj takega, ker on vedno prepoveduje, namreč, da bi se ne raznesla kuga — naprednosti. Zato si je mislil: vprezimo svoje župljane v jarem dolga, potem mi morajo biti pohlevni kakor backi, to mu je bilo mogoče tem lažje, ker so drugi kmečki odborniki te posojilnice sami kimovci in nič drugega. Da bi pa vlagatelji, zopet njegovi župljani, kdaj izvedeli, kako gospodari ž njih privarčevanimi denarji, tega mu ni prišlo nikdar na um, sploh si ni mogel domišljevat kaj takega. Gotovo se pa zanaša tudi na moč prižnice in neomejeno zaupanje župljanov do njega.

Vendar pa nastaja iz tega vprašanje, bi li ne kazalo ravno v tem kraju si ustanoviti nov denaren zavod, do katerega bi bilo splošno zaupanje in katerega bi vodili poštenu in marljivi domači posestniki? Kaj takega bi bila naravna posledica gospodarstvu, katero se uganja na rovaš prebivalstva v farovžu. Da so razni pomisleki umljivi, kaže tudi to, da je bilo v zadrugi kljub letnemu prometu 503.992·82 K samo 891·93 K čistega dobička na — papirju.

Pustimo za čas Strazišče, pa se podajmo višje na Gorenjsko, tja v **Kropo**, kjer je zopet pod klerikalno patronanco obstoječa „Prva žreb-ljarska zadruga“ v Kropi.

Nas briga samo to, kako klerikalci svoje zavode zalagajo z denarjem. Tukaj ima klerikalna zadrugna zveza investiranega kapitala 108.260 K, kateri se obrestuje po 5%, urad za pospeševanje obrti je posodil proti 3% obrestovanju 10.000 K, deželni odbor kranjski 8600 K, poleg tega je pa vzel 40 deležev za skupni znesek 8000 K.

Ne bomo razmotrivali v podrobnem razmer ter gledali v obisti — pridržimo si besedo za drugo priliko — rečemo samo mirno: tudi številke uče.

Končno nas mika nekoliko pogledati v **Št. Vid nad Ljubljano**, kjer je v zadnjem času „Šengarjev gospod“ iz Britofa pregnal po krivici g. učitelja Janka Žirovnika. Tukaj imajo „I. kranjsko mizarsko zadrugo“. Po Št. Viških strehah pa vrabci čivkajo, da je ta zadruga, čeprav jo flika domač g. fajmošter, na robu propada, t. j. blizu kanta. Je že pač taka usoda sveta!

Bilanca že kaže par let veliko izgubo, katere skriti ni mogoče niti umetnim potom, kar klerikalci prav dobro znajo. Zadnji račun kaže menda kar 2152 K poleg mnogih drugih neizterljivih terjatev.

Članov pri tej zaugi je 16. Delež znaša 400 K, poroštvo je pa trikratno. V zadnjem letu dobila je celo 1200 K subvencije. Stroje v poslopje je postavil že poprej omenjeni urad.

Kratek pogled samo po Gorenjski, pa nam kaže žalostno, grozno žalostno sliko Krekovega vednega bahaštva. Povsod, kjer hodi in lazi ta mož, pritrkava kar s štirimi in si poje slavo, češ:

poglejte naše delo in vspehe! Hm! vspehe. Pač res, kamor pogledamo nič drugega kakor dolg in zopet dolg. Na vsch straneh kažejo se sledovi bankerota, sledovi propada in razpada!

Ni čudno tedaj, da se že njih centrale, združne zveze v Ljubljani prijemajo miazmi, kužni bacili, kateri se gotovo kmalu razmnože. Klerikalna politika iz Grajzarjevega nekdanjega hotela hoče komandirati ves avstrijski jug. Sicer grozi z denarnimi odpovedmi. Dalmacija, Istra i. t. d., se temu protivi in pravi: Da, kranjski klerikalizem, imaš pri nas naloženih 8 milijonov, a predno jih zopet dobiš nazaj, tedaj se ti obrabijo kremliji. Klerikalce v Ljubljani jezi njih lastno gospodarstvo, iščejo izhoda iz kriz in zadreg, pomoč so jim še deželne kase in finančni naš minister dr. Lampe. Tudi tu notri zasije enkrat luč in tedaj oholemu kranjskemu klerikalizmu odklenka — za lep čas.

Gospodarski del.

Napenjanje goveje živine.

Vsled napenjanja goveje živine trpijo naši slovenski gospodarji vsako leto mnogo škode. To prihaja največ od tod, ker ne vedo, kakšna je ta bolezen, in seveda še manj, kako jo je zdraviti. S priloženim člankom hočemo podati našim gospodarjem kratek pouk, kako se jim je ravnati pri tej bolezni goveje živine.

Ta bolezen nastane ob kratkem na ta način da se nabere v vampu vetrovi (plin), kateri se raztezajo in s tem pritiskajo ob vamp. Od pritiska se vamp napne, a vetrovi ne morejo odhajati, in če ni v kratkem pomoči ter si obenem narava sama ne pomaga, mora govedi vamp počiti ali pa pogine.

Vzrok tej bolezni je krma. Ako žival pozrije krmo, kakršna v žilcu hitro zavre, potem se naredi v vampu premnogo vetrov, kateri haš napenjajo. Napenjanje se napravi, ako živina prepožrešno žre in veliko klaje povzije, katera začne kmalu vreti in pri tem izloča veliko plinov. Taka klaja je: mlada detelja (posebno rdeča), lucerna, zeleno zeljše (perj.) od zelja, pesa, krompir i. t. d., posebno ako so navedena krmila od dežja ali od rose mokre, ali od slane poparjene; ako se je živina take klaje prenajeda in se kmalu potem napila vode. Tudi napne govedo, če pride lačna na pašo, posebno na mokro ali rosno, ter tam žre prav hlastno.

Pri tej bolezni je treba goveji živini na vsak način hitro pomagati, če jo hočemo rešiti in oti. Pri nas po Gorenjskem se pri tej bolezni govedi navadno pušča na ušesu, a ponekod ubogo žival podijo po vasi gorindol, tako da še hitrejše pogine. Posebno puščanje na ušesu je samonasebi preneumno, bodisi pri tej, ali kakih drugih bolezni. Zdravi se govedo, katero napenja, na več načinov:

Jako priprost način je ta, da se napravi povez iz slame, kakršna se rabi pri snopih za povresla. S to povezo obrzda govedo ter napravi za rogova vohal. Dobro je na mestu, kjer pride povez v gobec, namazati jo s katranom ali s kolomazom (smirom za voze). Govedo je na ta način primorano zveči povez in pri tem se spuščajo vetrovi skozi požiralnik. Dobro je, da se nato goved polije s prav mrzlo vodo po vsem životu ter s slamo od vseh strani močno obdrgne ter počasi vodi semintja.

Ker se pa na zgoraj popisani način ne more vselej ozdraviti napeta živina, so izumili v ta namen posebne priprave, s katerimi se da napeta živina precej ozdraviti. Ena takih priprav je takoj imenovana požiralnikova cev, druga pa trokar.

Požiralnikova cev je do poldruga metra dolga priprava, katera je narejena iz zvite železne zice, ter od zunaj s trdnim teletino prevlečena, ali pa od kavčuka ali gutaperče. Na dolnjem koncu ima ta cev jajasto od 6—8 luknjic prebodeno, na gornjem pa ustni ploščici pri trompeti podobno nastavko. Preden se ta cev rabi, se vtakne napeti živini v gobec mej čeljusti lesen kolček, kateri ima v sredi 4 cm veliko luknjo, skozi katero se cev z jajastim nastavkom naprej vpelje in vrh jezika v goltanec in skozi požiralnik v vamp vodi in tam toliko časa pusti, da grede vsi vetrovi iz vampa. Cev se pa more pred uporabo vedno z oljem ali kako mastjo namazati.

Vsled vetrovnega pritiska pride včasih nekaj krme v cev. Da se ta krma potrebi iz cevi, pridejana je cevi posebna palčica, s katero se lahko podreza skozi cev. Če se s to cevjo pravilno ravna, se jako hitro odpravi živinčetu napenjanje.

Še hitreje ter zanesljiveje ozdravimo pa napeto goved s pomočjo trokarja, s katero jo vbodemo.

Trokar je majhno bodalce okrogle ali ploščate oblike, boljše je seveda okrogel.

Vbode se v levo lakotnico tam, kjer je živina najbolj napeta, in sicer po sredi črte, katero si mislimo od kolka do zadnje rebre. Trokar se vzame v desno roko, palec se položi na držalo ter se zabode kakih 6—8 cm globoko v vamp, nožnica se trdno drži in bodalo odstrani; nožnica se na to nekoliko globlje porine in toliko časa pusti,

da so vsi plini odstranjeni. Ako se nožnica zamasi, so jo z predreza bodalom ali s kako tanko palčico. Včasih se mora pri eni in isti govedi večkrat vamp prebosti, ker se vedno zopet plini naberejo. Rama, storjena po vbodu, naj se s kolomazom namaže.

Ako je živina na en ali drugi način ozdravela, naj se jo par dni bolj po malem krmi in sicer s tako krmo, katera ne napenja.

Oboje orodje, ima napredaj naša kmet. družba v Ljubljani in sicer stane požiralnikova cev 12 K, trokar pa 5 K. Eno teh orodj bi moral imeti vsak boljši gospodar ali pa vsaj cela vas. T. J.

Kako se kravi zabrani nadležno otepavanje z repom pri molži? Vzame se približno 3 m dolga tenka vrvi, kateri se konca zvežeta skupaj. K temu zvezanemu koncu se pritrudi vrečica, napolnjena z dobrim periščem prodnih kamenčkov. Ta zanjka iz vrvi se obesi ob molži kravi na križ in sicer tako, da visi obtežena vrečica ob repu navzdol. Krava bode tako prisiljena z repom mirovati tako dolgo da se ji zanjka odvzame in v enak namen obesi zopet drugemu živinčetu. Naprava je zelo preprosta, pa zanesljiva. »Zadruga.«

Vpliv gozdov na množino dežja. To vprašanje se je že večkrat razpravljalo. Zadnja temeljita razprava o tem prihaja iz Afrike. Vzhodno od velikega otoka Madagaskar je vrsta otočkov, ki se imenujejo Maskareni, in med temi otok Mauritius, ki je od leta 1810 last Angležev. Velik je približno tako kakor četrtnina Koroške. V notranjem delu otoka se nahaja gorovje zmerne višine (do 500 m). Leta 1850 je bila še tretjina njegovega površja pokrita z gozdi. Tekom 30 let pa so gozde posekali in danes je le še desetina otoka gozdnata. Zato je Walter, asistent tamošnje meteorološke (vremenske) postaje, preiskal dobo od leta 1860 do 1907; da bi dognal, ako je posekanje gozdov kaj vplivalo na vreme in množino padavin. Vspeh te preiskave je zanimiv. Množina dežja je ostala neizpremenjena, izpremenila pa se je razdelitev, in sicer neugodno. Prej, ko je še bilo veliko gozdov, je deževalo večkrat, zlasti popoldne, zdaj dežuje manjkrat, zato pa v izdatnejši meri. Število deževnih dni v letu se je zmanjšalo za 30. Rečic in potokov je na otoku dovolj, toda po letu usahnejo, dočim so v času zimskih dežjev povodnji. Gozdi vplivajo torej na ta način, da enakomerno razdelijo vodovje, zadržujejo vlažnost in povzročajo tako milejše podnebje.

Tedenski sejem v Kranju dne 20. septembra 1909. Prignalo se je — koštrun, 85 glav domače goveje živine, 118 glav bosanske goveje živine, 195 glav goveje živine hrvaške, 1 domačih telet, — hrvaških telet, 56 domačih prašičev, — hrvaških prašičev — domačih ovac, — hrvaških ovac, — koz, — buš in — bosanskih volov. — Pitani vol 100 kg 64—68 K, na polovico 100 kg 58—60 K, za pitanje 100 kg 52—54 K, kumerni 100 kg 36—40 K. Pšenica K 13—, pros K 7-75, rž K 9—, oves K 8—, ajda K 9—, repno seme K, fižol ribničan K 12-50, mandalon K 9-50, koks 26, krompir K 1-90 za 50 kg, seme dom. detelje

Dopisi.

Glasbena šola v Kranju.

Dne 21. t. m. ob pol 8. uri zvečer se je vršil v gimnazijski telovadnici v Kranju sestanek v svrhu ustanovitve glasbene šole v Kranju. Kot odposlanec „Glasbene Maticе“ v Ljubljani je prišel njen predsednik, profesor Anton Štritof, ki je tudi vodil sestanek. Prisrčno je pozdravil vse navzoče, ki so prišli v precej obilem številu, in na to zanimivo predaval „O pomenu in ciljih Glasbene Maticе“. Njegovim navdušenim izvajanjem posnemamo tele vodilne misli: Pouk v glasbi je enakovreden pouku v jezikih in drugih predmetih. Glasba vpliva jako blažljivo na človeka, to se kaže že pri mladini; oni dijaki, ki se bavijo s petjem ali goje glasbo, niso vdani pijančevanju, kvartopirstvu i. t. d. Mnogo je med Slovenci zakopanih glasbenih zakladov; te hoče Glasbena Matica dvigniti. V ta namen ona 1.) izdaja skladbe domačih umetnikov, pa nabira tudi lepe slovenske narodne pesmi in skrbi, da pridejo taiste v dostojni, dovršeni obliki tiskane med svet, 2.) vzdržuje glasbeno šolo, iz katere je izšlo že lepo število glasbenih umetnikov; 3.) prireja koncerte v velikem slogu in 4.) je ustanovila glasbeno knjižnico, ki ima obsegati važna glasbena dela vseh narodov, kakor tudi imenitnejša dela o glasbi. Matica stremi za dvema ciljema: a) razširiti hoče svojo šolo v pravi konservatorij; znano je, da Slovenci kot glasbeniki prekašajo vse Jugoslovane; naravno je torej, da se baš v Ljubljani ustanovi konservatorij, ki bi preskrbel vse južne dežele naše monarhije z dobro šolanimi glasbeniki; b) dvigniti želi zakopane glasbene zaklade po deželi in izkuša v ta namen ustanoviti podružnice po naših provincialnih mestih. Taki podružnici Glasbene Maticе obstojita že v Celju in v Gorici, ustanoviti pa se še nameravajo v Trstu, Mariboru, Novem mestu, Idriji in v Kranju. Take podružnice ali glasbene šole so v gmotnem oziru

popolnoma samostojne in naj bodo nad političnimi strankami. Njih razmerje do osrednjega odbora Glasbene Maticе je lahko dvoje: podružnica tvori samostojno društvo z lastnimi pravili in lastnim odborom; ravna pa se pri pouku po učnem načrtu, ki je izdelan za glasbeno šolo Glasbene Maticе; Matica vodi tudi nadzorstvo nad podružnico in njeno šolo; b) podružnica je tesno združena s centralo (z „Glasbeno Matico“); nima svojih pravil, niti lastnega odbora; vodi jo kuratorij, katerega člane imenuje osrednje društvo. Na predavateljevo vprašanje so se navzoči odločili za drugi tipus glasbenih šol. — V imenu pripravljalnega odbora poroča Vilko Rus, učitelj v Kranju, v glavnem takole: Lani se je sprožila misel, v Kranju ustanoviti glasbeno šolo, ki bi bila odvisna od Glasbene Maticе v Ljubljani. Taka šola bi vrlo služila meščanskim sinovom in hčeram, zlasti pa gimnazijski mladini, ki se obražuje v Kranju. Sestavil se je pripravljalni odbor, ki je imel prvo sejo dne 9. septembra 1908. Kot odposlanca „Glasbene Maticе“ sta se je udeležila gospoda: koncertni ravnatelj Matej Hubad in Maticni predsednik, profesor Anton Štritof. Ista gospoda sta bila navzoča tudi pri seji, ki se je vršila meseca avgusta letošnjega leta; razen tega je imel pripravljalni odbor sam zase še dve seji. Kar se tiče gmotne strani je stvar v redu. Mestna občina v Kranju je kot jubilejski dar naklonila 1000 K za ustanovne stroške glasbene šole; razen tega je obljubila vsakoletni prispevek 600 K za vzdrževanje šole; podpore so tudi naklonile ali zagotovile: mestne občine v Škofji Loki, Radovljici in Kamniku, kakor tudi odtotni denarni zavodi. V Kranju se je zglasilo 192 podpornih članov, ki prispevajo mesečno po 60 v.; podporne člane sta z veliko vnmemo prevzeli gospici Jelica Mayrjeva in Marta Šavnikova. Ustanovni član postane tisti, ki vplača enkratni znesek 200 K. Izdani je že tudi učni načrt za glasbeno šolo, v kateri se bo izpočetka poučevala glasbena teorija, petje, glasovir in gosli; pozneje se prevzemo še druga glasbila. Za pevsko teorijo iznaša ukovina 2 K za polletje, za petje pa 1 K za polletje; za glasovir in gosli iznaša ukovina po 4 K na mesec, oni, ki se uče gosli in glasovirja, plačajo tudi vpisnino. Petje se bo poučevalo v gimnaziji, gosli in glasovir pa najbrže v mestni hiši na Pungartu. — Končno prečita profesor Anton Štritof kompromisno listo, katero je sestavil pripravljalni odbor; ta je predlagal v kuratorij, ki ga bo definitivno imenoval osrednji odbor, tele gospode: Ignacij Fajdiga, c. kr. gimnazijski ravnatelj, predsednik; Anton Koblar, dekan, podpredsednik; Joško Majdič, trgovec, blagajnik; Janez Masten, c. kr. profesor, tajnik; Adolf Rohrman, c. kr. okrajni tajnik, nadzornik šole; dr. Šimen Dolar, Ivan Kummer in Rajko Marenčič, odborniki; mestna občina v Kranju bo šele pozneje imenovala svoje zastopnike za kuratorij. Prečitana lista se sprejme. — Profesor Štritof se izjavi, da so se učna mesta za glasbeno šolo v Kranju že razpisala; upati je, da se s 1. novembrom, najzadnje pa s 1. decembrom otvori glasbena šola v Kranju.

„V duši nam odmevajo „Fej“-klici... ki smo jih te dni toliko čuli“ ...

Dalje.

«Slovenec» 21. septembra 1908.

Obstali smo zadnjič pri 6. številu našega obračuna z ljudmi, ki bi pod drugimi razmerami sploh ne bi bili vredni, da si umažemo svojih rok z njihovim obračunom. Ali tudi v duši nam odmevajo „Fej“-klici, ki smo jih ravno te dni toliko čuli in jih še dan zadnevom toliko čujemo. K tem „Fej“-klicem so se te dni pridružili še drugi ogorčeni „Stra- te bodi“-klici. Tisti Gostinčar, pravijo, ki je svojčas še z metlo v roki pometal klerikalne smeti, je v svojem glasilu sloj. krščanskih socialistov, prekosil krščanskega «Slovenca» pa je dejal, da Adamič in Lunder nista narodna mučenika in da naj slovenski narod slovesno protestira proti takim narodnim mučnikoma. Tako se deloma piše, deloma govori.

Ker nam je oseba Gostinčarja neznana in sploh ne moremo verjeti, da bi nekdanji slovenski delavec in po milosti klerikalcev tačasni državni poslanec, mogel biti zmožen take oskrubne spomina na naše — izjavljamo slovesno — narodne mučenike, in ker končno vedoma počemo delati nikomur krivice, odložimo še ta obračun z Gostinčarjem. Preskrbeli pa bomo za obračun vse tozadevne štev. lista, ali je res cunja ali smetišče ali ni, tega danes še ne moremo ugotoviti. Vemo le, da je listu naslov «Naša Moč» ter da je «glasilu slovenskega delavstva». Po vsebini tega glasila bomo sodili, kakšno mora biti tisto slovensko delavstvo, ki se pristeva k slovenskim krščanskim socialistom.

Za sedaj enkrat pa nadaljujemo obračun s «Slovencem» ki naj si izbriše to ime raz čelo blaznega fanatizma.

Javnost stoji danes še preveč pod vtisom sedanje nesramne pisave ljudi, kakršnih slovenska mati še ni rodila med nami. Pod tem, vsaki dan svezim vtisom maršiko pozabi na to, kaj je ravno isti «Slovenec» v ravno ti za levi hinjaril lanske leto v tem času. To pa mora sedaj vsak res narodni Slovenec vzdrževati vsak tremotek si klicati v spomin. Nam pa je v prvi vrsti na tem ležeče, da res priprosto slovensko ljudstvo izve gorosta naša

sprotja «Slovenčeye» pisave. Zato smo sklenili, da spletemo iz lanskega in letošnjega «Slovenca» dva «venca», s katerih vsebin so klerikalci lani in letos oskrnjevali posvečeni grob naših narodnih mučnikov. S tem hočemo ljudstvu na podlagi tega, kar so klerikalci sami zagrešili, javno in odločno pokazati.

Poglejte jih, takile so! Dolžnost vsakega zavednega Slovenca je, da gremo z orožjem, ki ga nam nudi sovražnik sam v roke, v neizprosno boj proti njemu. Naše apostolsko delo bodi: ljudstvu odpirati oči, da spoznava hijene pod plaščem krščanstva! V vsaki družbi, pri vsaki priliki, ko pride posameznik v dotiko s preprostim narodom, treba je vse to lopovstvo ljudem pojasniti z mirno, priprosto, nikdar vsiljivo besedo. Pri ljudeh, ki so še s slepoto vdani klerikalnim krivim prerokom, torej ravno pri najhujših klerikalcih — v mislih imamo klerikalce iz notranjega prepričanja, treba najprej zastaviti vse moči, a vselej s skrajno previdnostjo. V to svrhu si vzamite klerikalce po «poklicu», klerikalce «kramarje», klerikalce zaradi «gšefta» in klerikalce blazne fanatike za vzor. Njih najboljša kupčija je pri tercijskih, sploh pri ženskih, ki v osebi duhovnika vidijo nadnaravno bitje in ne človeka, s krvjo, mesom in kostmi, kakor smo mi drugi ljudje. Tu se našemu narodnemu ženstvu odpira še veliko nerazorano polje. Pri vsaki priliki na potu v cerkev in iz cerkve, pri posetih doma in drugod, na potu peš in železnici, na izletih in ob sklepanju kupčijskih zvez, doma in po kmetih, na ulici in na trgu, skratka povsod, pri vsakih prilikah, poučujte jih, ne z vidnim namenom... sicer pa, kaj bi Vas poučevali, saj imate ženske poseben dar za to, kdaj in kako lepa beseda najde lepo mesto in dobro seme zaplodi tudi v ledini.

Dalje prih.

Zgodovinski in slovstveni pregled za prih. teden:

26. septembra. — 479. pred Kristom. Bitka pri Platejah in pri Mykale. — 1555. Avgušurški verski mir. — 1679. * Pisatelj Fr. Mihael Paglovec v Kamniku. — 1759. * Grof Jork pl. Wartenburg. — 1802. † Juri baron Vega. — 1830. † Pisatelj Andrej Reja v St. Petru ob Sotli. — 1860. † Miloš Obrenović. — 1871. Pesnik dr. Mihael Op-ka na Vrhniki.

27. septembra. — 1540. Papež Pavel III. potrdi jezuitski red. — 1729. * Pesnik Mihael Denis (Bard Sined). — 1808. Kongres v Erfurtu. — 1825. Na Angleskem otvorijo prvo železniško progo Stockton—Darlington.

28. septembra. — 1382. Ludovik Bavarski premaga Friderika Avstrijskega pri Möhldorfu in Ampfingu ter vjame njega in njegovega mlajšega brata Henrika. — 1762. † Narodni pevec Mihael Andreáš v Rožu na Koroškem. — 1797. * Pisatelj Mihael Verne v Orehu pri Postojni. — 1803. * Ludovik Richter, slikarski risar lesorezov. — 1831. * Pesnik, pisatelj in kritik Franc Levstik v Retjah pri Velikih Laščah. — 1842. * Pesnik Rudolf Baumbach, zložil «Zlatoroga». — 1859. † Geograf Karl Ritter.

29. septembra. — 490. pred Kristom. Bitka pri Maratonu. — 1273. Rudolfa Habab-urskega izvolijo za nemškega cesarja. — 1560. † Gustav I. Wasa, švedski kralj. — 1681. Francozje zasedejo Straßburg. — 1758. * Admiral Nelson. — 1800. † Pesnik Mihael Denis. — 1892. V Ljubljani otvorijo novo deželno gledališče.

30. septembra. — 1882. Pogodbena lista, po kateri je pripadal Trst Avstriji. — 1745. Pruski kralj Friderik II. premaga Avstrijce pri Saoru. — 1804. V Pragi predstavljajo prvo češko gledališko igro. — 1895. † Skladatelj Hrabroslav Volarič v Devinu na Primorskem.

1. oktobra. — 331. pred Kristom. Bitka pri Gaugameli. — 86. pred Kristom. * Gaj Salustij Krisp. — 1684. † P. Corneille. — 1756. Bitka pri Lobosicah. — 1780. * Sloveči pridigar in pisatelj pater Paskal Škerbec v Višnji gori. — 1814. * Pisatelj Franc Bežak pri Sv. Rupertu v Slovenskih goricah. — 1814. * Matematik dr. Franc vitez Močnik v Cerknem na Primorskem. — 1817. Laški zgodovinar Evgen Alberi. — 1826. * Slikar Piloty. — 1872. † Pisatelj Juri Kosmač v Ljubljani.

2. oktobra. — 1529. Luter in Zwingli v Marburgu. — 1815. Začasno mirovno sporazumjenje v Parizu. — 1839. * Slikar Hans Thoma. — 1853. † Fizik Franc Arago.

Godovi prihodnjega tedna:

26. Ljubivoj, Stajslava, Pravomila; 27. Kozma in D., Radomira, Vojdrag; 28. Vencelav, Castimir, Vid ca, Veceslav; 29. Mihael, Voja, Bogomir; 30. Hieronim, Jekica, Jeronima; 1. oktobra: Remigij, Pribimir, Dragoja, Blažena; 2. Leodegar, Čudislava, Mira, Vojslav.

Sejmi prih. teden na Gorenjskem:

29. v Mengšu in v Lescah.

V Kranju, dne 26. septembra 1909.

Sedaj zborujejo deželni zbori. V koroškem deželnem zboru sta slovenska deželna poslanca Grafenauer in Ellersdorfer prisegla v slovenskem jeziku, kar se je prvič zgodilo v tem zboru. — V štajerskem dež. zboru se je vnel hud prepir med slov. in nem. poslanci glede rabe slov. jezika. V deželni odbor je zopet izvoljen izmed Slovencev posl. Robič.

Deželnozbornske volitve se vrše jutri na Goriskem, in sicer v splošni kuriji. Boj bo zelo hud.

Premestitev slovenskega učiteljskega iz Kopra v Gorico je gotova stvar. Italijani so za enkrat pogoreli.

Na Ogrskem imajo ministrsko krizo. Včeraj so vsi ministri podpisali prošnjo za odpust.

Novičar.

Posebno izdaje «Gorenjca» smo izdali minuli ponedeljek za Kranj ter jo poslali tudi drugod po Gorenjskem. Bil je 20. september, spomin naših narodnih mučnikov. Osojbe naše tiskarne je imelo dve uri prej prost dan. Nekateri so bili valed tega, ker smo se na rahlo dotaknili kranjskega župana,

g. Savnika, navidezno vznemirjeni, seveda v srcu so popolnoma odobrvali, ker je večina taistih že opetovano izrekla marsikaterikrat se hujše kritiko nad samolastnim postopanjem g. župana. Vsak list, ki hoče natanko izvrševati svojo nelahko nalogo, mora biti odkrit in ne hinavsk, ker mora imeti vedno pred očmi, da je reprezentant javnega mnenja. Zadnje nedeljo pa je vladalo v Kranju splošno tako mnenje, kakršno je zastopal «Gorenjec» v svoji posebni izdaji minuli ponedeljek. Videli smo viseti žalne zastave raz mnogih hiš. Vsi so prihajali z razobešenjem, samo enega ni bilo — mestne občine kranjske. To pa zato, ker župan ni pustil v nedeljo razobesiti zastave. V nedeljo na to je podpisalo okrog 18 občinskih odbornikov polo, kjer zahtevajo, da se razobesi na mestni hiši žalna zastava. Sele temu koraku se je v ponedeljek v jutro udal g. župan. Popoldne je izšla posebna izdaja, kjer se — kakor zgoraj omenjeno — pojasnjuje med drugimi tudi ta slučaj. In — glej čuda! — v sredo zvečer se snide klub narodno-naprednih občinskih odbornikov in sklene g. županu kranjskemu — zaupnico. Brez komentarja!

Pamet, pamet, gospodje! V «Slovenskem Narodu» pa čitamo danes tole notico: «Klub narodno-naprednih obč. svetnikov v Kranju je sklenil županu, g. ces. svetniku Šavniku, izreči obžalovanje zaradi napada (!) v «Gorenjcu» in izjaviti, da ni v nobenem stiku s tem napadom.» Odkrito priznamo, da v istini klub narodno-naprednih obč. odbornikov ni bil v nobeni stiki z onim člankom, pač pa je več članov tega kluba zadnje nedelje brez ovinkov javno, in sicer jako ostro kritiziralo postopanje g. župana glede zastav in je dalo napolned duška s tem, da je malone ves občinski odbor določno zahteval od njega, da naj izpolni dolžnost, katero ima vršiti kot narodno-napredni župan mesta Kranja. Sicer pa je slična notica očitno plusk na klerikalni mlin. Ob gotovem času se zna to britko, britko masčevati. Napreden človek gre naprej, naprej, ne pa nazaj. To se nam je zdelo potrebno pripomniti s prijateljskega stališča.

Občinske volitve v Škofji Loki. V četrtek od 9. do 11. ure dopoldne je volil tretji razred. Izmed 367 volilcev jih je volilo 60. Izvoljeni so odbornikom gg.: s 60 glasovi Gasper Čarman, Jožef Hafner, dr. Ivan Hubad in župnik Avgustin Sinkovec, s 59 glasovi Jurij Grobar in s 58 glasovi Ivan Debelak; namestnikom pa s 23 glasovi Valentin Debelak in Andrej Oblak, s 22 glasovi pa Leopold Hafner. Ta razred je že od nekdanj domena klerikalne stranke. Narodno-napredna stranka se volitve v tem razredu ni udeležila. — Drugi razred je volil včeraj v petek in so zmagali narodno-napredni kandidati s 16 proti 15 glasovom. Izvoljeni so odbornikom gg.: mesar Anton Hafner, pek Anton Homan, trgovec I. N. Koceli, trgovec Konrad Pecher, gostilničar Franc Zherl in trgovec Matej Zigon; namestnikom pa urar Fran Benedičič, gostilničar Andrej Kalan in loterist Anton Kašman. — Protesti so vloženi od narodno-napredne in od klerikalne strani. — Prvi razred voli danes popoldne ob treh. Skoro gotovo zmagajo tudi v tem razredu narodno-napredni kandidati. Potemtakem bo ostalo razmerje strank isto kakor dosedaj, namreč 6 klerikalcev, 12 naprednjakov in 1 vohinist (Nemec).

Deželni zbor kranjski je nadaljeval četrtkovo sejo popoldne. Poslanca dr. Tavčar in Jarc sta vložila nujni predlog glede vpeljave edino slovenskega učnega jezika po kranjskih šolah razen kočevja. Poslanec dr. Lampe je utemeljeval svoj nujni predlog, da se deželni odbor pooblasti, da zgradi deželno električno centralo na Gorenjskem in da v ta namen nakupi potrebne vodne sile. Govorila sta k temu predlogu poslanca Pirca in Lenarčič, na kar se sprejme s klerikalnimi glasovi. — Soglasno se sprejme po poslancu Povšetu nujno predlagani protest proti zvišanju tarifov na južni železnici. Prihodnja seja bo v torek.

Kakor strupenih kač, varujte, izogibajte se jih! Klerikalci se sedaj hvalijo, da so se nad mrtvimi žrtvami že dosti izpljuvali, zdaj pa da hočejo imeti tudi še živih žrtev. Vskogar, kdor se jim zdi nevaren, ali kdor se jim zameri, so sklenili moralno umoriti in oropati ga vsakdanjega kruha. Tako je Kristus učil ljubezen do bližnjega — namreč po Terseglovovi verski razlagi. Ta teden n. pr. se je bil «Slovenec» spravil na odvetnika dr. Šviglja. Dr. Švigelj je za časa demonstracijskih obravnav zagovarjal več obtožencev, kakor drugi tovarši brezplačno. Med obtoženci je bil tudi Windischer, katerega pa bi imel zagovarjati dr. Triller, a ta je svojega klijenta izročil svojemu tovaršu dr. Šviglju. Obtoženec in zagovornik sta bila Sokola in sta se tudi prijateljsko tikala. Ker je bil obtoženec, kakor pravimo pri denarju, ni maral, da bi se njegov prijatelj kot zagovornik zastoj žrtvoval zanj. Ponudil mu je 200 K za zagovorništvu, ki je trajalo 10 dni in bilo v zvezi z raznimi stroški. Windischer je bil obakrat obsojen. Že ko je bil v zaporu, pride njegova mati k dr. Šviglju ter mu tudi ona ponudi od svoje strani še posebej plačilo. Dr. Švigelj pa je to odklonil in ko je mati vstrajala pri svoji želji, ji da na razpolago, če že hoče, naj le gotove izdatke poravnava v znesku kakih 30 K. To se je zgodilo. Naenkrat pa dobi dr. Švigelj od Windischerja ogorčeno pismo radi tega plačila.

Dr. Švigelj zato pozove mater ter je opozori na sinovo pismo. Mati je izjavila, da tega, kar stoji v pismu, ona ni izrekla. Pri tem je ostalo. Windischer je že nekaj mesecev v zaporu. Ob času obletnice 20. septembra pa je Štefe naenkrat začutil potrebo krščanske delo usmiljenja: obiskati jetnike. Kar je od Windischerja čez dr. Šviglja izvedel, se je Štefe, ne vemo, ali sladko- ali globokoginjen kar izjokal. Za obletnice 20. septembra je nato «Slovenec» prinesel «spomin narodnih žrtev» primerno-javno obtožbo na živo žrtev dr. Šviglja. Obdolži ga, da je Windischerju obljubil brezplačno zagovorništvu, a potem pa od njega tirjal 200 K, potem pa se 60 K. Kaj je s tem «Slovenec» nameraval, ni težko uganiti. O zadevi se čujeti dve vesti. Ena pravi, da Windischer tega, kar je «Slovenec» poročal, sploh ni govoril, iz druge pa odseva utis, da se je tu nekaj vrtilo, o čemur, predno pridemo z Vrhnike, še raje molčimo. Slišimo pa tudi, da je tega razkritja prav vesel dr. Eger. On ima namreč terjati od vseh obsojencev več tisoč kron kazenskih stroškov; ker pa razen Windischerja ni nihče tako pri denarju, bo dr. Eger izkusal pri njem dobiti, kar se bo dalo. Če je Windischer res govoril, kar «Slovenec» očita dr. Šviglju, ali pa če tudi ni govoril tega, v obeh slučajih naj se «Slovenec» zahvali, če in kar bo mogel plačati za druge. Čitajte torej večkrat zgorejši naslovi!

Še ona «Slovenčevih» žrtev? Še lepše kakor g. dr. Švigljem, je «Slovenec» napravil s časnikarjem Plutom kot poročevalcem srbskih in ruskih listov. To je pa že tako lepo, da si moramo ta slučaj, o katerem še poizvedujemo, prihraniti za prihodnjic.

Povest o spokorjenem grešniku. Škoda, da nam zanjo danes primanjkuje prostora. Nekaj pa le moramo že danes povedati. «Slovenec» je zadnje soboto z velikim veseljem povedal, da se je dr. Žerjav, predno se je oženil, tako spokoril, da je šel k spovedi. Lahko rečemo pa z vso gotovostjo: «Slovenec» popravi svojo — ne mislimo nalašč izmišljeno laž, ampak rečemo pa, popravi to svojo — neresnico, kajti dr. Žerjav se ni — spokoril.

Na dan z dokazi — če niste obrekovali! Klerikalci v zadnjem času javno trde: «Dognano je, da so bili neumni izgredi lanskega septembra od strani svobodomiselnih strank in njim podrejenih nepolitičnih organizacij skrbno pripravljene in do podrobnosti dogovorjene.» Na eni strani čast in ugled napadanih, na drugi pa pravica zahtevata, da oni, kdor to trdi, pride z imeni prizadetih na dan, ker bi sicer morali misliti, da dotični le — obrekujejo. «Slovenec» in «Naša Moč» imata sedaj besedo. «Slovenec» jo to pot izjemno dovolimo.

Lanske demonstracije vnovič v proiskavi. Pa ne, da bi bili to tisti prizadeti, o katerih klerikalci trde, da so «neumne izgrede lanskega septembra» skrbno pripravili in dogovorili do podrobnosti.

Kako Schwarcevi lete na vse, kar je črno. V neki ljubljanski kavarni so v ponedeljek razobesili posebno izdajo «Gorenjca», ki je bila črno obrobljena. Nek pri mizi sedeč vladni uradnik, ko to zapazi, hitro skoči pogledat, kaj neki mora to biti. Komaj pa si list ogleda (slovenskega baje ne zna čitati), pa jo odkuri iz kavarne. Kaj neki to more pomeniti, da Schwarcevi tako lete na vse, kar je črno? «Slovenec» iz «bele Ljubljane» bo rekel, da tak čudež dela «Gorenjec» iz «črnega Kranja». Ali ste morda drugih misli?

Ob obletnici narodnih mučnikov. Velikanska množica tisočev in tisočev zavednih Slovencev, ki se je zbrala pretečeno nedeljo ob grobu narodnih mučnikov, je bil najsijajnejši odgovor na «Slovenčeve» skrajno žaljive napade.

«Dve žrtvi v Ljubljani». . . . in na poslopju «Katoliške tiskarne» vihra črna zastava v počeščenju nesrečnih žrtev. («Slovenec» 21. septembra 1908. Posebna izdaja.)

«V znak gozaljca» so danes izobesili Slovenci črne zastave. Častno bi bilo, da v ta namen vsi Slovenci jutri zapro svoje trgovine. Ljubljana mora pokazati, da sočustvuje z žrtvami! («Slovenec» 21. septembra 1908.)

«E. I. P.» «Občinstvo je poslušalo pametne nasvete «Slovenca» . . . Zato ni bilo včeraj v Ljubljani skoro nobenih zastav . . . Ljubljana je sledila našemu pozivu . . .» (Slovenec 20. septembra 1909.)

V Tupališčah je požar uničil dne 21. t. m. Mariji Kurnikovi hišo z vsem premoženjem. Škode je okrog 5000 kron; zavarovalnina iznaša samo 1400 K.

20. september v Radovljici. Pišejo nam: Naše mesto je praznovalo spomin septembrskih žrtev z razobešenjem trobojnic z žalnimi trakom. Narodno občinstvo je nosilo žalne kravate. Raz večine hiš so plapolale žalne zastave, vendar so bile tudi izjeme precej številne. Spomnili smo se ob pogledu na hiše teh izjem na žalno slavlje lanskega leta, ko so visele žalne zastave raz vse hiše brez izjeme, tudi raz hiše ljudi, o katerih smo vedeli, da jih obhajajo pri spominu na ljubljansko tragedijo vsa druga čustva, kakor čustvo žalosti. Že lani smo vedeli, da zastave na teh

hišah niso znak žalosti, temveč le znak strahu pred gospodarskim osamosvojnim gibanjem, strahu pred nastajajočo slovensko grosistično tvrdko Stiglic in Šmit, strahu za preljubi denar neljubega jim slovenskega ljudstva. Letošnji 20. september nas je poučil, da smo imeli lani prav. Tvrde Stiglic in Šmit ni več in — na hiši tvrde Friedrich Homann po 20./9. 1908 je prišla nad trgovino na drugo mesto tudi tabla «Friderik Homann» in na hiši tvrde Otto Homann (mož je izvoljen od narodnih naprednjakov v občinski odbor in je celo občinski svetovalec), na hišah, raz katere so ob prihodu čukarije v Radovljico vihrale mogočne zastave, dne 20./9. t. l. ni bilo zastav! Morda pride zopet čas, ko se zopet začne tresti za slovenske groše in začne zopet praviti, da ste Slovenci in tekati od Poncija do Pilata po pomoč pred «preganjanjem «Gorenjca», tedaj se bomo prav od srca smejali. Danes se ne smejemo, preveč smo disgustirani nad hinavščino, katero ste 20. sep. priznali. — Tvrde Friedrich in Otto Homann priporočamo narodnim odjemalcem, g. Ottona Homanna pa še posebno radovljiskim narodnim občinskim volilcem. — Med drugimi hišami, ki niso razobesile zastave, omenjamo še hotel «Bastl».

Deželni odbor kranjski je sklenil priporočati, da se ne prizna izvolitev novega deželnega poslanca Višnikarja. Klerikalci se tej volitvi protivijo, ker niso volili vsi kmetje z mesti, kakor bi bili klerikalci radi.

Za šole. Da se razvidi delovanje klerikalne organizacije, posebno pa še delovanje in moč klerikalne združne zveze v Ljubljani, nam služi prav dobro nastopni dogodek. Predsednik združne zveze, dr. Janez Krek, je čital na zadnjem občnem zboru te klerikalne združne zveze prav objestno in širokoustno revizijsko poročilo in ž njim slepil sebe in navzoče zadrugarje. Med svet je pa prišla novica, kako je ono revizijsko poročilo nastalo. Pravijo, da so nekateri gospodje včasih v velikih denarnih zadregah. Pa prosijo pomoči. Seveda se zdajpazdaj kdo nesrečneža usmili, da podpiše menico kar za celih 5000 K. Menica ima to slabo stran, da preteče in jo treba plačati, sicer, — no, sicer trpi oni, ki jo podpiše. Taka, oziroma tej podobna pripovedka se namreč govori po Ljubljani o revizijskem poročilu združne zveze.

Darežljivost tržičkih Nemcev. Pišejo nam: Pri lovljenju slovenskih otrok za nemško šolo so staršem velikodušno obljubovali, da jih ne bo nič stalo, ker bodo vse šolske potrebščine zastonj. Čevljarji pa nasproti temu tako govore, da morajo vse nemške inštitucije in društva oni prisiljeno vzdrževati, ravno tako bo šlo tudi za šolske potrebščine iz njihovega težko prisluznega denarja. Ti darežljivi tovarnarji so namreč zadnji čas svojim delavcem odtrgali pri plači od tucata čevljev po 20 in še več vinarjev, tako da bode ostalo še nekaj za njihove nenasitne žepce. To je krasna ideja: Najprvo ti oropajo otroka, ti odtrgajo pri plači, potem pa bahavo kriče, mi bomo dali za tvoje otroke šolske potrebščine zastonj! Ubogi delavci, ki imate tako dobre gospodarje.

Ustanovni občni zbor Sokola v Borovljah, prvega na Koroškem, bo v nedeljo, dne 3. oktobra ob dveh popoldne v Doleh pri Borovljah.

Na Dobravi pri Bledu ustanove svoje tamburaško društvo «Vinigar». Je veliko zanimanja zanj. K društvu nameravajo pristopiti tudi dekleta. V nedeljo, 3. oktobra napravi pripravljalni odbor veliko veselico pri Pikonu za nabavo potrebne glasbenega orodja.

Kakršni bi ne smeli biti, so — loški Čuki. Pred nekoli dnevi so popivali loški Čuki s svojim načelnikom v Pusteževi gostilni v Škofji Loki. Tu so kvantali na tako pohujšljiv način, da so navzoči gostje rekli, da kaj tako gnjusnega še svoje žive dni niso slišali. Drugega pridevka dane zaslužijo, kakor: svinjarji! Župnik Šinkovec naj o tem vpraša Pusteža in Pustež se bo gotovo sramoval ponoviti te svinjarije. Toda na katoliški podlagi je dovoljeno s takimi kvantami dajati javno pohujšanje. Fej vas bodi!

Na Zgoranjem jezuru se je pri otrocih pojavila davica in škrlatinka. Pri «Kazinarju» je umrl za škrlatinko en fantek v 24 urah.

Na Bledu je bilo letos, kakor izkazuje «Letoviški List» do 25. avgusta 5171 letoviščarjev.

Novo šolsko poslopje v Naklem. Zgradba novega ljudskošolskega poslopja v Naklem je v toliko izvršeno, da so mogli zadnje dni začeti pleskarji in mizarji s svojima delom. Enonadstropno poslopje meri 19 60 metrov v dolžino in 11 20 metrov v širino; višina do kapu znaša 9 45 metrov. Prizidek, ki zavzema stopnišče in stranišča, je 11 20 m dolg in 2 90 m širok. Pritličje zavzema eno učno sobo, stanovanje za stranskega učitelja (dve sobi in ena stranska) in en prostor za učila, ki bo služil kot šolska pisarna. V prvem nadstropju se nahajajo tile prostori: ena večja soba in stanovanje za šolskega vodja (tri sobe, kuhinja in shramba). Učni sobi sta po 10 m dolgi in 6 70 m široki. Poslopje leži sredi vasi, tik ob državni cesti Kranj—Ljubelj. Poleg novega poslopja se nahaja glavni vaški vodnjak; napaja ga vodovod, za čegar zgradbo je določil v svoji oporoki l. 1716 5000 goldinarjev slavni nakeljski rojak dr. Grego-

rij Voglar-Karbonarij pl. Wieseneck; za poprave vodovoda pa je podaril l. 1749 dolgoletni nakeljski župnik Jožef Kos 1500 goldinarjev. V spomin na oba dobrotnika je vklesan na oni strani vodnjakovega kamenitega korita, ki je obrnjena proti državni cesti, tale kronografikon: Gregorivs Me fVnDaVIt JosefVs KVssp. ConserVaVIt VaVI VICInIv (Gregor, namreč Karbonarij, me je dal postaviti, župnik Jožef Kuss (Kos) popravi v blagor vaščanom; 1758). Istima dobrotnikoma na čast so postavili vaščani Marijino kapelico, ki stoji še danes poleg vodnjaka; to se je zgodilo l. 1765., kakor je bilo spoznati iz kronografikona, napisanega na sprednji strani kapelice, ki pa je prebeljen; kronografikom se je glasil: Gregorivs CarbonariVs has aqVas prlor fVnDaVIt JosephVs KVss serVaVIt In bonVM VICIn Iae (Gregor Karbonarij je dal prvi ta vodovod speljati, Jožef Kuss (Kos) pa popravi v prid občine). — Zgradbo novega ljudskošolskega poslopja v Naklem sta solidno izvršila gospoda France Weilgoin, stavbenik v Ljubljani, in Angelo Molinaro, stavbenik v Škofji Loki. Začetkom meseca decembra t. l. se preseli dvorazredna ljudska šola nakeljska iz stare, popolnoma neprikladne šole v novo poslopje, ki napravi na opazovalca kaj dober vtisek.

Nabiralniški družbe sv. Cirila in Metoda, ki so v podružnični oskrbi, so donesli družbi naslednje zneske: kavarna Jäger K 16 50, Narodna kavarna K 16 50, gostilna: Mavril Mayr K 14 50, Jernej Mihelič «na razpotju» K 11 80, kavarna Geiger K 11 30, gostilne: Rudolf Jereb K 7 60, kolodvorska restavracija K 7 50, Nova pošta K 3 60, Fran Jezeršek K 2 70, Fran Benedik K 2 —, Stara pošta K 2 —, Jernej Škofic K 1 40, skupaj K 93 40.

Brzobjavka.

Škofja Loka, 25. sept. 4 30 min. pop. Danes je volil prvi razred. Izvoljeni so odbornikom gg.: sodni svetnik Juri Sumer, mesar Matevž Hafner, gostilničar Lovro Sušnik, notar Niko Lenček, učitelj Slavko Flis in okrožni zdravnik dr. Karel Zakrajšek, namestnikom pa gg.: živinozdravnik Andrej Perko, sodni oficial Fran Magdič in hranil. tajnik Avgust Nadilo. Zmagali so torej narodno-napredni kandidatje soglasno, klerikalci se niso udeležili volitve.

Izpred sodišča.

— «Razprava je končana — ah-führen!» S temi besedami je slovenski predsednik — Štjerc seveda — obtožnega senata zaključil obsodbo nad predzadnjo žrtvijo onih 22 obtožencev, katere je pravica preganjala radi snemanja nemških napisov v Ljubljani, dne 21. septembra 1908. Ta žrtev, katerim je, iz 3 Slovencev in 1 Nemca sestavljeni senat, na veke pritiskal pečat hudodelstva javne sile, je že zadnjič omenjeni 19 letni bivši učiteljski Franc Kozinec. In ta predzadnja obravnava v ti zadevi je pravzaprav le nadaljevanje, ozir. izpopolnitev velikanske obravnave, ki se je, kakor znano, pričela že 19. aprila t. l. Takrat je bilo obtoženih 22 «demonstrantov». A sodba se je vršila le proti 20. Eten soobtožencev, Martin Sušnik, tesar v Ljubljani, se je bil med časom razpisa razprave ponesrečil in pride šele na vrsto. Drugi pa, in to je naš Kozinec, je po prvih preiskavah ostavil Ljubljano ter šel malo na Hrvaško in v Dalmacijo pogledat. Poziv k razpravi se mu ni mogel dostaviti. Izmisliše pa so si modre glave radikalnejši nacin, kako vloviti mladega «ubeznika». Izdali so tirnico, ki ga je iskala po celem svetu, našla pa v Zadru. Kdo je bil tega bolj vesel, kakor... ne vemo koga in kako bi ga imenovali. Dejstvo je,

da je bilo Kozinčeve «hudodelstvo» tako velik važnosti, da so ubogega fanta postavili pred tis polnoštivilni senat, ki je aprila meseca sodil cel družbo enakih «hudodelcev». Ta «uvod» se nan je zdel potreben, da bralci lažje slede vseskoz zanimivi razpravi. Ljubljanska dnevnikarja sta jo celo tako visoko cenila, da sta ostala — doma. In ljubljanski slovenski odvetniki so sli se en korak dalje pa so ravno ta, za juriste posebno značilen slučaj, prepustili zagovorništvu vpekojenega sod. svetnika Deva, kot ex offe zagovorniku. Mislim, da je malo Slovencev med nami, ki bi to «visoke cenjenje» slučaja Kozinec od obeh omenjenih strani z mirno vestjo mogli odobravati.

In tako vidimo to ubogo žrtev, na duhu in telesu uničeno, osamele ter zapuščeno od vseh, ki so «boj za slovenski značaj Ljubljane» tako gorke odobraval, sedeti kot hudodelca na zatožni klopi. Dolge obtožnice ne bomo ponavljali. Kozinec je so-kriv dejanja vseh 22 tovarišev. Posebno udeležen pa je odstranitve črk ch pri dežnikarju Adolfu Mikušu, ali kakor se je mož zvočas pisal: Mikušu; udeležen pa je tudi dejanja pri tvrdeki Mihael Kastner, kjer da je Kozinec snemal reklamne table raz zid. Obtoženec ne priznava kakor hudodelstva obtoženi, ampak pripoveduje senatu vse dogodke s tako naivno odkritosrčnostjo, kakor se izpoveduje prijatelj proti prijatelju. Predsednik Vedrojak ima očividno veselje nad fantom, le dr. Neupergerju se bere iz oči, da mu je najbrže žal, da je kot funkcionar državnega pravdnštva primoran napraviti odkritosrčnosti postopati kakor paragrafi velevaljo. Kako je bil Kozinec za svoje preodkritosrčnost odškodovan, priča... obsodba — nimamo primernega pridevka zanj.

«Iz radovednosti», tako pripoveduje Kozinec, «sem prišel k gruč, ki je stala pred nemško trgovino Lassnik. Šel sem nato k Zalazniku, od tam pa nazaj po Starem trgu, kjer je množica vpila, «napise dol, če ne bomo razbili!» Prevzelo me je splošno razburjenje ter sem z drugimi vred tudi jaz vpil «živio!» Sem videl, da nameravajo pri Götzlu ml. nemški napis odstraniti. Kot prijatelj le tega grem k njemu v prodajalno, pa mu prijateljsko svetujem, naj rajše sama sname tablo dol, kar je G. tudi obljubil. Konec prih.

Sokolski vestnik.

Telovadno društvo „Sokol“ v Radovljici.

Bratje!

Izvanredni občni zbor

se vrši dne 27. t. m. zvečer ob pol 9. uri v salonu brata Rudolfa Kunstlja.

Dnevni red:

1. Volitev delegatov na občni zbor „S. S. Z.“.
2. Volitev praporščakovega namestnika.
3. Slučajnosti.

Na zdar!

Dr. Janko Vilian
tč. starosta.

Dr. Mirko Triller
tč. tajnik.

Zahvala.

Niže podpisani izrekam tem potom najsrčnejšo zahvalo velerodnemu gospodu dr. Josipu Tčarju iz Kranjske gore za ozdravljenje moje hčere Ursule. Izgubila bi bila gotovo roko, ali bi bile lahko še hujske posledice, do se ni gospod doktor izkazal takega strokovnjaka in se ni tako požrtvovalno potrudil; zato ga toplo priporočam in mu ključem: «Bog ga živi!»

Rateče na Gorenjskem, dne 23. septembra 1909.

Jakob Petrič p. d. Kekelj.

Nc V $\frac{151/9}{8}$

Dražbeni oklic.

Pri podpisnem sodišču se bode oddala dne 18. oktobra 1909 ob 10. uri dopoldne v sobi št. 16 zavezancu Adolfu Kreuzbergerju na podlagi odločbe c. kr. okrajnega glavarstva v Kranju z dne 14. junija 1909, št. 757/4 pristojeca koncesija za napravo

obrtnega obratovališča

v svrhu napeljave električne luči in sile v mesto Kranj
potom javne dražbe v najem.

Najmanjši ponudek znaša 600 K, vrščina 300 K.

C. kr. okrajna sodnija v Ljubljani

odd. V, dne 21. septembra 1909.

229 2—1

Keil-ov lak

206
6—5

najboljši lak za tla iz mehkega lesa.

Keil-ova bela (prevlaka (glazura) za umivalne mize 90 vin.
Keil-ova pasta za čevlje po 80 vin.

Keil-ov lak za zlatenje okvirjev 40 vin.
Keil-ovo leščilo za pode 90 vin.
Keil-ov lak za klobuke v različnih barvah.

ima vedno v zalogi tvrška

Frano Dolenz v Kranju.

Črnomelj: Anton Zure.
Idrija: Val. Lapajne.
Kamnik: Ed. Hajek.
Kočevje: Franc Loy.

Ljubljana: Leskovic & Meden.
Novo mesto: I. Picok.

Pozorje: Anton Ditrich.
Radovljica: O. Homann.
Škofja Loka: M. Zigon.
Zagorje: Rih. E. Mihelič.

Najžalostnejšega srea naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš iskreno ljubljani oče, oziroma stari oče, gospod 228

Miha Pantar
mizarski mojster in hišni posestnik

danes, dne 22. septembra 1909, ob pol 7. uri zjutraj po zelo kratki, mučni bolezni, v 70. letu svoje starosti nenadoma preminul.

Pogreb dragega rajnega bo jutri, v četrtek, dne 23. septembra ob pol 6. uri popoldne iz hiše žalosti na tukajšnje pokopališče.

Svete maše zadušnice se bodo brale v raznih cerkvah.

KRANJ, dne 22. septembra 1909.

Antonija Albreht roj. Pantar, Marija Baraga roj. Pantar, Pavla Dernič roj. Pantar, hčere. Ivan Baraga, nadučitelj na Koroški Beli, Ivan Dernič, stavbeni podjetnik v Radovljici, svaka. Vsi vnuki in vnučkinje.

Zahvala.

Povodom smrti naše ljubljene hčerke, sestre in vnučkinje, gospice

Anice Pikuš

izrekamo tem potom čast, duhovščini, bl. g. okr. zdravniku dr. Edvardu Savniku, vsem darovalcem krasnih vencev, osobito še cerkvenemu pevskemu zboru in gospicam součenkam, dalje vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, ki so izkazali dragi pokojnici zadnjo čast, najprisrčnejšo zahvalo.

V Kranju, dne 20. septembra 1909.

227 1 **Žalujoči ostali.**

Ceno češko posteljno perje!

5 kg, novega oskubenega K 9'60, boljše K 12'—, belo, mehko oskubljeno K 18'— do K 24'—, snežno-belo, oskubljeno K 30'— do K 36'— Pošilja franco po povzetju. Zamenja se in vzame se nazaj če se povrtno poštni stroški. 224 6—2

Benedikt Sachsel, Lobes 371 pri Pliznju, Češko.

Prosi se izrezati in shraniti.

|| Tri leta pismenega jamstva ||

Mesto K 18.— Samo K 8.—

Nikdar več v življenju

se Vam nudi pri-ložnost da kupite za smešno ceno K 8'— mesto K 18'— krasno pristno Gloria-srebrno anker-remon-toir-uro v močnem, bogato graviranjem po-bišju z dvojnat m pokrovom in natanko proučenem netranjem delu, ki teče natanko v 10 kamnjih. Z lepo verižico in obeskom K 10'—.

210 15—5

Edina razpošiljatev po povzetju po

Ogrski industriji ur Ujbanja (Ogrsko).

Prosi se izrezati in shraniti.

Ivan Schindler, Dunaj

III. / 1. pošilja že veliko let dobro znane stroje vsake vrste za poljedelske in obrtne potrebe, kot:

mline za sadje in grozdje, stiskalnice za sadje in grozdje, škropilnice za trsje, poljska orodja, mlatice, vile, tri-erje, čistilnice za žito, lu-ščilnice za koruzo, slamo-reznice, stroje za rezanje repe, stiskalnice za seno, mline za golanje, kotle za kuhanje klaje, sesalke za vodnjake, sesalke za gnoj-nice, železne cevi, vodo-vode i. t. d.

Od sedaj vsakomur po zopet zdatno znižanih cenah: ravnotako vse pri-prave za kletarstvo, sesalke za vino, medene pipe, gu-mijeve ploče, konopljene in gumijeve cevi, priprave za točenje piva, skrinje za led, priprave za izdelovanje so-davode in penecih se vin- stroje za sladoled, mline za kavo, dišavo i. t. d., stroje za delanje klobas, tehtnice na drog, namizne tehtnice, stebrske tehtnice, decimalne tehtnice, tehtnice za živino, železno pohištvo, železne bla-gajne, šivalne stroje vseh se-stavov, stroje in orodja za klju-čavničarje, kovače, kleparje, sedlarje, pleskarje, vse pod dolgoletnim jamstvom po najugodnejših plačilnih pogojih, tudi na obroke. Ceniki z več kot 400 slikami brezplačno in franco. Dopisuje se tudi v slovenskem jeziku. Prekupcem in agen-tom posebne prednosti!

Piše naj se naravnost: 94 20—17

Ivan Schindler, Dunaj III./1. Erdbergstrasse 12.

Prememba posesti.

Slav. občinstvu mesta Kranja in okolice uljudno naznanjam, da sem prevzel po smrti gosp. M. Pantarja njegovo obrt

izdelavo mrtvaških krst

ter bom isto kot svojo lastnino nadalje vodil. Ker sem bil že čez 12 let pri g. Pantarju uslužben, zgotavljam sl. občinstvu, da bom vsa naročila iz-vršil vestno, točno in po nizkih cenah.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Bajt
Tržiška cesta št. 38.
230 3—1

Stanovanja
lepa, suha in zračna
oddajo se
v novi, moderno zgrajeni hiši v Kokriškem
:: predmestju šte. 32 po domače ::
„pri Fidru“.
Popraša se istotam. 226 2—2

Novica.

Singerjev „66“ najnovejši in naj-popolnejši stroj :: 20. stoletja. ::

SINGER Co.,
delniška družba šivalnih strojev

v Kranju

nasproti c. kr. pošte šte. 53.
207 10—5

Novica.
— Izvirni —
Singerjevi šivalni stroji se kupu-jejo samo v naših :: prodajalnah. ::

Opozarja se, da se dobe pravi Singerjevi stroji na Gorenjskem le v tej zalogi šivalnih strojev.

|| Naznanilo in priporočilo. ||

Podpisani naznanjam slavnemu občinstvu v mestu kakor tudi na deželi, da sem prevzel z dnem 1. oktobrem t. l.

gostilno pri „Triglavu“
v Kranju.

*** Ker imam veliko zalogo vina, je naravno, da bodem točil le fina, ***
*** pristna, domača vina, kakor tudi priznana vedno sveže pivo. ***
*** Ob vsakem času se bodo dobivala topla in mrzla ukusna jedila. ***

Za dobro postrežbo kakor tudi za nizke cene sem in bodem vedno skrbel, zategadelj upam, da si bodem kot dolgoletni gostilničar pridobil tudi na svojem novem mestu obilo cenj. obiskovalcev. Za mnogobrojni poset se najuljudneje priporoča

Fran Rožič, gostilničar.

231 3—1

Ljubljana Prešernove ulice št. 9 Gričar & Mejač Ljubljana Prešernove ulice št. 9

uljudno naznanjata, da je zaloga za jesensko sezono tako v oblekah za gospode in dečke kakor v konfekciji za dame popolna in se priporočata za prav obilen poset, zagotavljajoč točno in solidno postrežbo. 214 6—3

Našim rodbinam priporočamo
Kolinsko cikorijo!

Za eno krono

dobite (ako)

gosposko, damsko ali deško

UPO Z VERIŽICO

Da upeljemo našo tvrdko, kakor tudi naše gosposke, damske in deške ure ter bisere vseh vrst v vseh krogih civiliziranega sveta, pošljemo na vsakega, ki pošlje K 1.— za stroške (tudi v znamkah), elegantno verižico, kakor tudi navodilo, kako dobiti zastoj uro.

204 10—5

Pišite takoj na

Ogrsko Industrijo ur
Ujbánya št. 142 (Ogrsko).

Zlate svetinje: Berlin, Pariz, Rim itd.

Naboljše kosmetično
zobočistilno
sredstvo

Seydlin

Izdelovatelj
D. Seydl

Ljubljana, Spital.—Stritar, ul. 7

77 52—21
Dobri se
v lekarni
Savnik

Na debelo in drobno!

Šolske potrebščine

vseh vrst priporoča po najnižjih cenah galanterijska in modna trgovina 127 18—19

Anton Adamič
KRANJ :: Glavni trg.

Posebno ugodne cene
za dijake!

Klobuke, čepice, srajce, kravate, ovratnike, zapestnice, naramnice, nogavice, žepne robce, glavnike, denarnice, mila in drugo toaletno blago, krtače, torbice i. t. d.

Telovadni čevlji v veliki izbiri!

:: Cene znatno nizke! ::
Postrežba točna in solidna!

Na debelo in drobno!

Električna gonilna sila.

Tovarna oljnatih barv, lak in firneža

Brata Eberl

črkoslikarja, lakirarja, stavbena in pohištvena pleskarja

Ljubljana Miklošičeve ulice 6,
nasproti hot. „Union“

Ustanovljeno 1842. Telefon 154.

52—4

Loterijska srečka dne 19. septembra t. l.
Gradec 9 90 29 64 73

V Newyork

Canado

Juž. Ameriko

Odhod iz Ljubljane vsak torek.

Pozor!!

211 52—4

Samo 6 dni

vozijo francoski brzoparniki **La Provence, La Savoie, La Lorraine in La Touraine** iz Havre v Newyork. — **Najkrajša črta.**

Veljavne vozne listke in brezplačna pojasnila daje konc. potovalna pisarna

Ed. Šmarda, Ljubljana

Dunajska c. 18, nasproti znane gostilne „pri Figovcu“.

Steckenpferd

58 42—32

Lilijino mlečno milo

Najmlejšje milo za kožo
:: kakor tudi za pege. ::

Dobiva se povsod.

Josip Pogačnik

krojški mojster v Radovljici

priporoča cenjenemu občinstvu

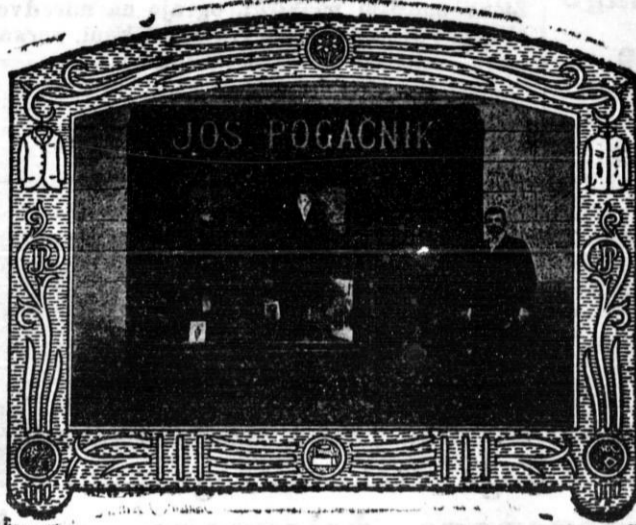
svojo delavnico v izdelovanje vseh vrst oblek za gospode, uradniških uniform, salonskih, turistovskih in loyskih oblek ter ogrinjal.

Vedno bogata zaloga angleškega, francoškega in brnskega sukna. — Naročila se izvršujejo po najnovejšem kroju točno in ceno ter se sprejemajo popravila.

Specijalist v izdelovanju frakov in salonskih sukna.

Zajamčena je vestna izvršitev naročenega dela natančno po meri in izbranem kroju ter po želji naročnika. — Kdor si želi nabaviti elegantne, fine, obenem trpežne in vsem zah evam ustrezajoče obleke, naroči si jih naj pri tej tvrdki in postal bo stalen naročnik.

86 52—29

209 52—5

Največja trgovina na Gorenjskem.

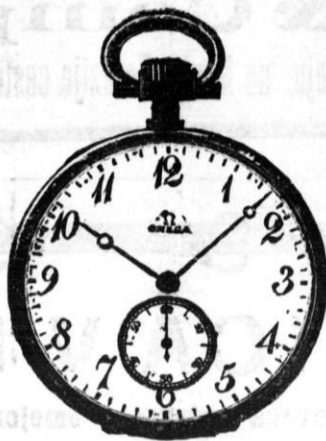
Rudolf Rus

urar v Kranju

poleg lekarn.

Velika zaloga vsakovrstnih ur, zlatnine in srebrnine ter optičnih predmetov. Popravila točno in ceno. Najnižje cene. Priznано dobro blago.

Ustanovljeno leta 1885.

Martinova cesta 20

Postajališče električne cestne

R. Lang

Martinova oesta 20

železnice pri šentpeterski cerkvi. 126—9

LJUBLJANA :: Zalagatelj društva c. kr. avstr. drž. uradnikov.

Bogata zaloga pohištva vsake vrste v vseh cenah. Ogledala, slike v vseh velikostih.

Popolna oprava za vile. Špeeljaliteta: Gostilniški stoli.

Pohištvo iz železa, otroške postelje in vozički po vsaki cenj.

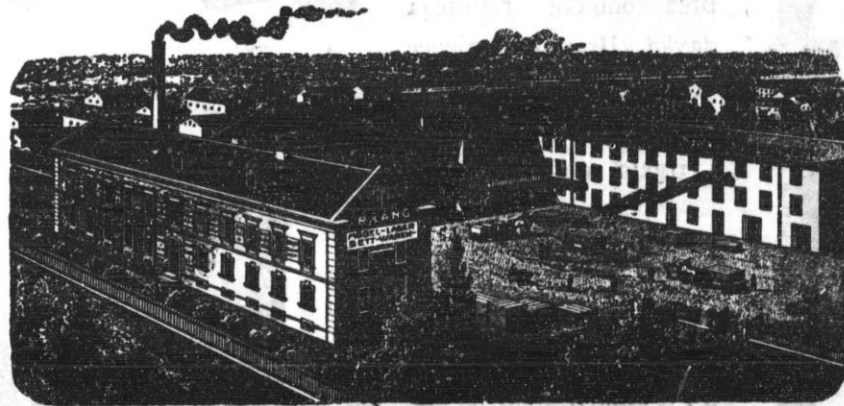
Modrool iz žilnatega omražja, afričanske trave ali žimo, prve vrste vedno v zalogi.

Za spalno sobo od 180 gl. naprej. Divan z okraski.

Oprave za jedilno sobo, salono, pred-sobo, cele garniture.

Za sobo; postelja, nočna omarica, o-mivalna miza, obe-šalnik, miza, sten-sko ogledalo.

Špeeljaliteta v no-vestnih balah. Veliki prostori, pritično in v l. nad-stropju. Oudovito posoni za hotele, vile in za letovišča 52 gl.

POZOR! SLOVENSKO PODJETJE! POZOR!

Slavnemu občinstvu se uljudno priporoča
dne 11. februarja 1909 na novo otvorjena
velika manufakturna trgovina

Franc Souvan, sin - Ljubljana
v stari Souvanovi hiši na Mestnem trgu št. 22.

80 48-80

**Zobozdravniški
Zobotehniški :: atelje**
dr. Edvard Globočnik

v Kranju 220 52-3

je slavnemu občinstvu na razpolago

**vsaki dan in
tudi v nedeljo.**

JOS. WEIBL

J. Spreitzerjev naslednik

LJUBLJANA,

Slomškove ulice št. 4.

Stavbeno-umetno in konstrukcijsko kličavničarstvo.

Žično omrežje na stroj, ograje na mirodvoru,
obmejno omrežje, vežna vrata, balkoni, verande,
stolpne križe, štedilnike i. t. d.

Specijaliteta: 76 52-28

valjični zastori (Rollbalken).

Najboljši češki nakupni vir.

Cene posteljne perje.

1 kg sivoga puljenega 2 K, bolj-
šega 2 K 40 h; polbeloga 2 K 80 h;
beloga 4 K; belega, puhanega 5 K
10 h; 1 kg velefinoga, snežnobeloga
puljenega 6 K 40 h, 8 K;
1 kg puha, sivoga 6 K, 7 K; be-
lga, finoga 10 K; najfinjši prsni
puh 12 K. Kdor vzame 5 kg, dobi franko.

Izgotovljene postelje

iz gostonitega, rdečega, modrega, belega ali rmenega nan-
kinga, pernica, 180 cm dolga, 116 cm široka, v dvema z, lav-
nikoma, vsak 80 cm dolg, 58 cm širok, napoljen z novim,
sivim, jako stanovitim puhaštim posteljnim perjem 16 K;
napol puh 20 K; puh 24 K; same pernice po 10 K, 12 K,
14 K, 16 K; zglavnice 3 K, 3 K 50 h, 4 K. Razpošiljanje po
povelju od 12 K naprej franko. Dovoljeno je vzeti nazaj ali
zamenjati franko. Za netugajajoče se povrne denar.

S. Benisch, Deschenitz št. 758, Češki les
(Bohmerwald). — Ceniki zastoj in franko. 224 15-5

Amerikanski

**zobje se izdelujejo vsako
nedeljo**

od pol 9. do 1. ure pop. v **Kranju**

v hiši trgovca R. & E. ROOSS-a

v I. nadstropju v zobotehničnem ateljeju

Oton Seydl.

Zlato na obroke!

Vsakdo, kdor pošlje K 14.—, dobi takoj krasno, pristno
«Plaque»-zlato uro, dvojno krito, s petletno garancijo in
14 karatno zlato verižico moderne fasona, 56 gramov
težko, uradno puncirano za K 150.— na obroke po mojih
ugodnih pogojih. Samo K 5.— mesečno za gospode in
dame. Prvi znesek se tudi lahko povzame.

Ogrska industrija ur

Ujbánya (Ogrsko) št. 142. 2 5 10 6

Slovinci, ne zabite družbe
SV. CIRILA IN METODA!

Zaloga vsakovrstnega
● **lesenega, železnega** ●
in poblazinjenega pohištva
Puc & Comp.
v Ljubljani, v Kolizeju, na Marije Terezije cesti št. 11

POSOJILNICA V RADOVLJICI

registrovana zadruga z omejenim poreštvom

s podružnico na Jesenicah

sprejema hranilne vloge od vsakega in jih obrestuje po

4 1/2 %

Rezervna zaklada
iznaša:

K 92.000

brez odbitka rentnega
davka. Hranilne knjižice
se sprejemajo kot gotov
denar, ne da bi se pre-
trgalo obrestovanje.

Posojila

se dajejo na vknjižbe brez
amortizacije po 5 1/2 % ali
z 1 % amortizacijo, na me-
nice pa po 6 % :: Eskomp-
tirajo se tudi trgovske
menice.

Denarni promet
v letu 1908:

K 5.000.000

Posojilnica sprejme tudi
vsak drug načrt amorti-
zacijskega dolga.

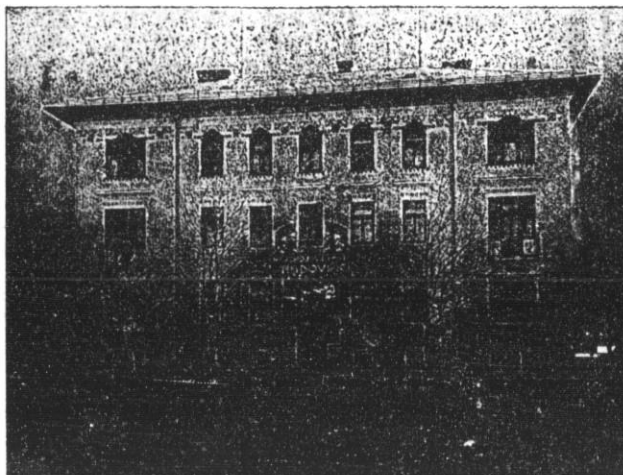
Uraduje se v centrali in
v podružnici

vsak dan
od 8.—12. ure dopoldne
in od

**2.—6. ure pop. izvzemši
nedelje in praznike.**

Poštno-branilnični račun
centrale št. 45.867.

Podružnice na Jesenicah
št. 75.299.

192-9